

13.10.2021

Kansallinen metsästrategia 2025
Strateginen hanke I: Osaaminen ja koulutus

Kokouspöytäkirja 5

Metsätalouden koulutuksen kehittämisverkosto 2020–2021

Aika: 30.9.2021 klo 13 – 15

Paikka: Teams

Läsnä

Opetus- ja kulttuuriministeriö, Jukka Lehtinen
Opetushallitus, Jaana Villikka-Storm
Metsähallitus, Terhi Koipijärvi
Metsäkoulutus ry, Ville Manner
Taaleri Oyj / Metsärahasot, Jyrki Ketola
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Xamk, Jukka Mäntylä
Tampereen seudun ammattiopisto, Tredu, metsäkonekoulutus, Mari K. Nieminen
Livia, metsuri-metsäpalvelutuottajakoulutus, Matleena Lindström
Itä-Suomen yliopisto, UEF, Teijo Palander
Versowood Oy, Pauli Otava
Suomen metsäyhdistys, Sirpa Kärkkäinen
Metsämiesten Säätiö, Ilari Pirttilä
Metsäteho, Jukka Malinen
Maa- ja metsätalousministeriö, Satu Rantala, puheenjohtaja
TTS Työtehoseura, Eila Lautanen, sihteeri

Poissa

Stora Enso, Kalle Kärhä
Metsäkonepalvelu Oy, Teemu Tolppa
Kuljetusliike Kari Malmstedt Oy, Kari Malmstedt
Metsänhoitoyhdistys Pohjois-Savo, Pekka Sahlman

Käsitellyt asiat

1 § Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen 13.00 ja suoritettiin nimenhuuto. Läsnä oli 16 verkostotoimijaa 20:stä.

2 § Esityslistan hyväksyminen kokouksen työjärjestykseksi

Esityslista hyväksyttiin muutoksitta kokouksen työjärjestykseksi.

3 § Edellisen kokouksen pöytäkirja. Liite 1.

Edellisen kokouksen pöytäkirja oli tarkastettu sähköisesti 20.5. -18.6.2021 välisenä aikana ja hyväksytty pöytäkirja oli allekirjoituksin vahvistettuna annettu tiedoksi kehittämisverkoston jäsenille 23.6.2021.

- Hyväksytty pöytäkirja merkittiin tiedoksi.

4 § Viestinnän tila metsäalalla ja sen kehittämistarpeet alan koulutuksen vetovoiman lisäämiseksi. Liite 2, esitys Koipijärvi ja liite 3, esitys Kärkkäinen.

Kokouksen 5.6.2021 Juha Mäkisen esitykseen pohjautuvana kommenttipuheenvuorona Metsäalan viestintä- esityksessään Terhi Koipijärvi Metsähallituksesta painotti

- viestinnän keinojen sopimista tähän päivään
- monimuotoista viestintää kaikilla tavoilla/kanavilla
- metsäalan johtajien olisi päästävä alalle tyypillisestä ”patruunaviestinnästä” (organisaatioilta ihmiselle) ja annettava tuki organisaatioidensa henkilöstön toteuttaa ihmiseltä -ihmiselle viestintää
- äänensävy (tone of voice) ratkaisee

Lisäksi metsäteollisuudella ja metsätaloudella on vastuullisuuden kautta ratkaisun avaimet

- sekä ilmastonmuutoksen torjuntaan että siihen sopeutumiseen
- luontokadon ja biodiversiteetin pysäyttämiseen
- hyvinvointiin sekä tasa- ja moniarvoisiin työyhteisöihin
- globaaliin vaikuttamiseen
- walk the talk - vastuullisuus on strategista ja tekoja
- tarvitaan myös uutta narratiivia - metsäkatoa ei voi perustella aluetaloudellisilla mittareilla
- meillä on jakamaton maine - kaikki rakennamme yhteistä sektorin vastuullista brändiä

Metsäalan toimijoiden tulee pysyä hereillä

- hyödyntäen uutta tutkimusta ja tietoa, toimintaympäristö muuttuu nopeasti
- välttämällä uhriutumista sekä ”me-he”-vastakkainasettelua
- pysyen totuudessa, vielä matkaa tasa-arvoiseen ja monimuotoiseen sektoriin, jossa paljon potentiaalia
- tehden yhteistyötä ja käyden dialogia eri toimijoiden kanssa

Sirpa Kärkkäinen Suomen Metsäyhdistyksestä tarkasteli metsäalan viestintää nuorisoviestinnän näkökulmasta esityksessään Metsäalan vetovoimaviestintä-mitä tehdään nyt? Toteutettavina toimenpiteinä Kärkkäinen toi esille

- Metsävisan, mihin osallistuu puolet Suomen yläkouluista ja yli 20 000 oppilasta
- Mahdollisuuksien metsä- kampanjan, jossa metsäteollisuuden työntekijät vierailivat yläkouluissa ja jonkin verran lukioissa tavoittaen noin puolet yläkouluista ja opoista
- koululaisten metsäviikot, päivät ja vierailut, joita eri toimijat toteuttavat
- oppilaitosten avoimet ovet
- TET-jaksot ja kesätyöt

- vaikuttamisen opettajiin: Opettajapäivät ja materiaalit opetuksen avuksi
- materiaaleja: sivustot ja videot ammateista sekä alasta

Kärkkäinen nosti esityksessään esille

- Opintopolku.fi-sivuston puutteelliset päivitykset ja sen parantamisen esim. ammatillisen koulutuksen kohdalla tiedonhankinnassa merkittäväksi todettujen videoiden osalta
- meneillään olevan, kaikkiin syksyllä 2021 metsäalan koulutuksissa aloittaneisiin Samassa metsässä-tutkimuksen (SMY ja TTS)
 - aloittaneita yhteensä 999, vastanneita yhteensä 750, vastausprosentti 75,1
 - tietoa koulutuksesta vastaajat saaneet eniten
 - ammatillinen koulutus (452 vastannutta): muulta lähipiiriltä, videoista, vanhemmilta ja kavereilta
 - MTI (234 vastannutta): oppilaitosten nettisivuilta, opintopolku.fi-sivustolta, kesätöistä ja videoista
 - mmk (64 vastannutta): oppilaitosten nettisivuilta, opintopolku.fi-sivustolta, vanhemmilta ja muulta lähipiiriltä
 - tietoa opiskelupaikan valintaan on saatu heikosti tai ei ollenkaan
 - lukion tai peruskoulun opolta
 - lukion tai peruskoulun muulta opettajalta
 - peruskoulussa tai lukiossa käyneiltä metsäalan edustajilta

Johtopäätökset

Käydyssä keskustelussa todettiin

- alan on satsattava vetovoimaviestintään
- metsäalan toimijoiden tulee välttää uhriutumista ja me><he-vastakkain asettelua
 - metsäalalla työskentelevien tulee käydä kiihкотonta dialogia kaikkien tahojen kanssa
 - viestinnässä äänensävy ratkaisee (tone of voice)
- metsäalalla tarvitaan monimuotoista viestintää kaikilla tasoilla ja kanavilla
 - organisaatiolta ihmiselle ”patruunaviestintä” on alan toimintatapa, mikä ei pelkästään enää toimi tässä ajassa
 - tarvitaan johdon tuki ihmiseltä ihmiselle-viestintään
 - some-viestinnässä metsäala on vaisusti mukana
- markkinointiviestinnän taitoja ei ole metsäalan koulutuksessa riittävästi kehitetty, eikä siihen ole ollut alan koulutusmateriaalia olemassa
 - Hamkin vetämässä, MMS:n rahoittamassa metsäalan ammattilaisten ja opiskelijoiden viestintäosaamisen kehittämishankkeessa on valmistumassa sähköinen kannonjuuritason aineisto koulujen ja alan toimijoiden käyttöön
 - tulosseminaari 4.11.2021
- metsäalalla on työelämässä runsaasti myös positiivisia asioita viestittäväksi
 - tulee tehdä näkyväksi, mitä metsäammattilaiset työsään osaavat /tekevät
- nuorisoviestinnän keskeinen ongelma opiskelijarekrytoinnissa on alan pienuus muihin koulutusaloihin verrattuna ja se, miten saadaan alan ääni kuuluville isojen alojen puristuksissa mahdollisimman monelle nuorelle
- tulee tarkastella nuorisoviestinnässä käytössä olevia toimenpiteitä, niiden kohdentumista, riittävyttä ja tuloksellisuutta
 - puhuvatko oppilaitoksilla vierailevat metsäammattilaiset oikeaa kieltä nuoria kiinnostavasti, kun vaikuttavuus alustavien tutkimustietojen valossa on lähes olematon
 - kohdentuuko nuorisoviestintä tasapuolisesti erilaisiin alan koulutuksissa/ töissä tarvittaviin henkilöihin

- ei ole olemassa yhtä ainoaa metsäopiskelijatyyppeä
- metsäkonealalle hakeutuvien saavutettavuus tulee huomioida viestimällä heille soveltuviissa yhteyksissä ja tavoilla
- oppilaanohjaajien sekä muiden opettajien kautta on tietoa metsäalasta välittynyt heikosti tai ei ollenkaan niin lukioissa kuin peruskouluissa opiskelupaikan valintaa tehneille syksyllä 2021 metsäalan opinnoissa aloittaneille nuorille huomioiden kohdetyhmään kohdennetut toimenpiteet jo pidemmältä ajalta
 - lukion ja peruskoulun oppilaanohjaajiin ja opettajiin kohdistuva tuloksellinen viestintä on painoarvoltaan erittäin tärkeä myös tulevaisuudessa

5 § Jatkuvan oppimisen tila ja sen kehittämistarpeet. Liite 4, esitys Lehtinen ja liite 5, esitys Lautanen.

Valmisteluasiana seuraavassa kokouksessa jatkuvasta oppimisesta tehtäviä johtopäätöksiä varten aluksi Jukka Lehtinen, opetus- ja kulttuuriministeriöstä esitelmöi meneillään olevasta jatkuvan oppimisen uudistuksesta ja edelleen kehittämistarpeista. Puheenvuorossaan Lehtinen toi esille seuraavaa

- koulutuspoliittinen selontekoluonnos (Kopo), mikä sisältää 2040-luvulle ulottuvan koulutuksen ja tutkimuksen tavoitetilan ja toimenpiteet on annettu eduskunnalle 8.4.2021 ja käsittely on edelleen meneillään. Selonteon toimeenpanosuunnitelman 2021 on myös meneillään.
 - merkittävin linjauksiin vaikuttava tekijä on Suomen väestönkehitys, sillä ennusteen mukaan Suomen väestö supistuu vuodesta 2031 alkaen, etenkin nuorten ikäluokkien koot pienenevät, mutta eritahtisesti. Väestönmuutos edellyttää niin ohjauksen, rakenteiden kuin toimintatapojen muutosta
 - muina tilannekuvina ja muutostekijöinä Kopossa korostuvat kokonaisuudet
 - tasa-arvoa koulutuksella
 - teknologian ja digitalisaation mahdollisuudet koulutuksessa ja tutkimuksessa
 - muuttuva työelämä, uudistuva koulutus
 - kansainvälisyys ja globaali vastuu
 - ympäristön tila ja ilmastonmuutos
- jatkuvan oppimisen parlamentaarisen uudistuksen linjaukset ovat valmistuneet 2020 vuoden lopulla pitäen sisällään toimenpiteet, joilla
 - edistetään työikäisten mahdollisuuksia kehittää osaamistaan
 - varmistetaan osaavan työvoiman saatavuus
 - koulutus- ja työllisyyspalveluja kehitetään kokonaisuutena
 - jatkuvan oppimisen visio ja tavoitteita
 - osaamistaso nousee.
 - työllisyysaste nousee
 - korkeakoulututkinnon suorittaneiden 25–64-vuotiaiden määrä ja osuus kasvaa (tavoite:50 % ikäluokasta)
 - perusasteen jälkeistä tutkintoa vailla olevien 25–64-vuotiaiden määrä ja osuus vähenevät
 - jokaisella on mahdollisuus uudistaa osaamistaan ennakoivasti tavoitteena
 - työssä kehittyminen
 - työllistyminen uusiin tehtäviin
 - uralla eteneminen
 - jatkuvan oppimisen keskeisiä haasteita

- koulutustarjonnassa on aukkoja; lyhyemmät, työelämärelevantit koulutusvaihtoehdot puuttuvat, mikä johtaa mm. maksuttoman tutkintokoulutuksen käyttämiseen täydennyskoulutuksena
 - osaamispanostukset eivät kohdennu tarpeiden mukaisesti. Tähän pelkkä koulutustarjonnan lisääminen ei ole ratkaisu
 - etuusjärjestelmien kehittäminen tukemaan jatkuvaa oppimista
- jatkuvan oppimisen palvelukeskus on aloittelemassa toimintaansa
 - Palvelukeskus toimii Opetushallituksen erillisyyksikkönä. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö vastaisivat yhdessä palvelukeskuksen toimialaan liittyvästä ohjauksesta. Vuoden 2021 talousarviossaan varannut kaikkiaan noin 40 miljoonaa euroa.
 - tarjoaa toimenpidekokonaisuuksia kansalaisille, yrityksille ja työnantajille sekä alueille sopeutua muutoksiin
 - laki keskukselta tullut voimaan 1.9.2021
 - Kirsi Heinivirta valittu palvelukeskuksen johtajaksi
 - palvelukeskuksen henkilöstön rekrytoinnit menossa
 - toiminta hakee muotoaan: koordinointi, rahoitus, kehittäminen, lyhytkestoiset ”räätälöidyt” organisaatio koulutukset
- jatkuvan oppimisen kehittämistä voi seurata OKM:n sivuilta: <https://minedu.fi/jatkuva-oppiminen>

Henkilöstön osaamisen kehittämistarpeita metsäalan yrityksissä tarkasteli esityksessään Eila Lautanen TTS Työteho-seurasta pohjautuen yritysaineistoon tutkimuksessa metsäalan lisä-, täydennys-, muunto- ja jatkokoulutustarpeista (TTS 440/2018).

Tutkimuksen yritysaineistosta selviää, että

- muutokset alan toimintakulttuurissa ja -ympäristössä ovat asettaneet uusia osaamis-vaatimuksia kaikkien metsäalan ammattilaisten koulutukseen ja työhön
 - toimintakulttuuri on muuttunut tarkoista metsänhoidon ohjeista monimuotoisempaan suuntaan, missä ammattilainen tarjoaa vaihtoehtoja toimenpiteiden toteutukseen ja asiakas päättää asian
 - em. kehitys on haastanut ammattilaiset syvempään luonnon ja metsähoidon perusteiden tuntemukseen ja valmiuteen tarjota vaihtoehtoisia käsittelytapoja sekä perustella ne asiakkaalle
 - oma työ ja osaaminen on osattava myydä asiakkalle
- sosiaalisten taitojen merkitys työssä on korostunut; lisäpanostusta aihepiiriin tarvitaan opinnoissa
 - maanomistajakunta on monimuotoistunut ja kaupungistunut: arvot ja tavoitteet ovat erilaisia kuin perinteisen agraarimetsänomistajan olivat
 - metsien tuntemus on monesti pinnallista tai olematonta
 - metsäammattilaisten tulee tulla toimeen erilaiset arvot omaavien ihmisten kanssa (asiakkaat, työyhteisö)
 - ihmisten erilaisuuden ymmärtäminen
 - ihmissuhde- ja vuorovaikutustaidot
 - viestintä- ja kommunikointitaidot
 - myynti- ja markkinointiosaamien
 - asiakaspalvelutaidot
 - jokainen metsässä työskentelevä on alan tärkein asiakaspinta
- tutkintoon johtava vahvan metsäsubstanssin tuottava koulutus nähdään perustana uusille ammattilaisille

- tutkintokoulutuksista valmistuvilla metsäsubstantsi on pääsääntöisesti hyvää ja riittävää
 - johtuen vähäisestä käytännötöiden osuudesta opinnoissa epävarmuutta korkea-asteilta valmistuneilla urien alkuvaiheessa
 - vastavalmistuneen kuljettajan metsäkonetyön tuottamattomuus on taloudellinen rasite koneyrityksille
- talousosaamista ja yrittäjämäistä asennetta työhön (kustannustietoisuus) tulisi painottaa lisää
- koulutettavia kaikilla tutkintotasoilla tulisi ohjata
 - oman työnsä itsenäiseen kehittämiseen
 - asennejoustavuuteen ja muuttuviin toimintatapoihin työmarkkinoilla
 - itsensä kehittämiseen oma-aloitteisesti
- nopeampi tutkintojen muuttaminen olisi mahdollistettava: opintojen tulisi vastata töissä tarvittavaa osaamista ajantasaisemmin

- Metsätoimihenkilöiden työ ja osaamisen kehittämistarpeet
 - palkkaus tehtäviin tapahtuu osaamisen ja oikean tyyppisen henkilön, ei tutkinnon mukaan
 - tiimityö- ja ihmissuhdetaidot korostuvat ><multiosajatiimit, asiakkuudet
 - osattava myydä omaa työtään/ yrityksen palveluja sekä perustella metsänhoidon ja puunkorjuun erilaisia vaihtoehtoja
 - johtaminen on keskeinen osa työtä: itsensä, muiden ja liiketoiminnan johtamista, alihankinta - ja verkostojohtamista
 - hallittava keinoja ja työkaluja saada alaisia kehittymään
- Toimihenkilöt: muu ala -osaamisen kehittämistarpeet
 - metsäammattilaisen ei enää tarvitse taipua kaikkeen, vaan osaan alan työtehtävistä, kuten viestintään ja ympäristöosaamiseen, soveltuu paremmin muiden alojen koulutuksen saanut erityisosaaja
 - erityisosaajien määrä alan työvoimasta kasvussa
 - myynnin-, markkinoinnin-, ympäristöosaamisen ja viestinnän ammattilaiset
 - räätälöityä muuntokoulutusta metsäalasta tarvitaan
 - tiimityö- ja ihmissuhdetaidot korostuvat
 - it-alan erityisosaajat, matemaatikot, analyytikot ja taloushallinnon ammattilaiset
 - ei tarvetta metsäalan substanssin kouluttamiselle (multiosajatiimit)
 - tiimityö- ja ihmissuhdetaidot korostuvat
- Puutavara-autonkuljettajat
 - tarvitaan nopealla aikavälillä merkittäviä määriä metsäolosuhteissa tuottavaan työskentelyyn pystyviä kuljettajia
 - keskeinen tarvittava osaaminen
 - maasto- ajo ja kuorman teko
 - puunkorjuun kokonaisketjun hahmotus
 - tietotekniikka ja –järjestelmäosaaminen
 - yrityksen näkyvä käyntikortti tienpäällä
- Metsäkoneenkuljettajat- kehittämistarpeita
 - kustannustietoisuus
 - taloudellinen ajo
 - oman työtekniikan hiominen → tehokkuus ja tuottavuus
 - konedatan käyttövalmiudet ja asenne tuloksellisuuden seurantaan
 - vaihtoehtoiset metsien käsittelytavat

- Metsurit
 - työtekeminen ammattiosaaminen on vahvaa
 - kehittymistarpeita
 - metsänhoidon perusteiden syvämpi tuntemus
 - vaihtoehtoiset metsien käsittelytavat
 - etumies- ja työnopastusosaaminen
 - asennejoustavuus (moniosaaja)
 - yrittäjyysosaaminen
 - oman työn myynti- sekä hinnoitteluosaaminen

Ammattilaisten jatkuvassa oppimisessa korostuvat yksilöiden tarpeet

- tutkintoihin/tutkinnon osiin sitomattomien, ad hoc-tyyppisten, räätälöityjen koulutuksien ja omaehtoisten kouluttautumismahdollisuuksien tarve lisääntyy
- tarvitaan myös alan yhteistä lisäkoulutustarjontaa, jossa eri yritysten ammattilaiset tapaavat; parhaiden käytäntöjen leviäminen yritysten välillä ja ”vertaistuki”

Koulutuksen rahoitusjärjestelmä vaatii uudistusta

- ammatinvaihtajien osuus opiskelijoista lisääntynyt merkittävästi
 - tarve osatutkintojen opiskeluun kasvanut
 - rahoitus painottaa nyt koko tutkintojen suorittamista
- aikuisopiskelijan taloudelliset mahdollisuudet opiskeluun syytä ottaa kokonaistarkasteluun
- tarvitaan työn ohessa joustavasti suoritettavia opintoja
- on tarve uudistaa rahoitusmalleja
 - lyhytkestoiseen ad hoc-täydennyskoulutuksen rahoittamiseen soveltuvaksi
 - yksilön urakehitystä tukevaksi

Käydyssä keskustelussa nousi esiin

- osaamistason kasvattaminen nähdään poliittisesti pelkäämään korkea-asteen tutkintojen määrien lisäämistä; asiayhteydessä pitäisi nähdä myös muita tapoja esim. kehittämällä kisaajajärjestelmää tekijäoppijoille käytännön taitojen osaamisen tason nostoon ja päivitykseen
- miten ympäristö-, kiertotalous- ja ilmasto-osaamisen sisältyy metsäalan substanssiopintoihin ja onko saavutettu osaamistaso valmistuneille ammattilaisille työelämässä riittävää
 - alan oppilaitoksissa tehtyjä panostuksia aihepiiriin osaamisen opetuksen kehittämisessä ei ole käsitelty julkisessa keskustelussa, eikä tehty läpinäkyväksi, joten seuraavassa kokouksessa koulujen edustajat pitävät lyhyet esitykset kouluttamiensa tutkintojen substanssitaitoihin sisältyvistä ympäristö-, kiertotalous- ja ilmasto-osaamisen taitojen opinnoista
 - metsuri-metsäpalvelutuottaja: Matleena Lindström
 - metsäkoneenkuljettaja: Mari Nieminen
 - metsätalousinsinööri: Jukka Mäntylä
 - metsätieteiden maisteri: Teijo Palander
 - alan imagon ja vetovoiman näkökulmasta on tärkeää, miten metsäalan ammattilaiset kohtaavat arkipäivässään asiakkaat ja sidosryhmät mm. hiilineutraalisuus-, kiertotalous- ja luontokatokeskusteluissa

6 § Seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään tiistaina 23.11.2021 klo 10 -12 teamsilla.

7 § Kokouksen päättäminen

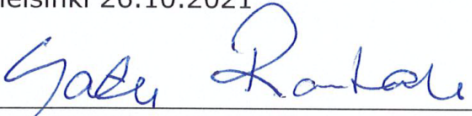
Puheenjohtaja kiitti osallistuneita vilkkaasta keskustelusta ja päätti kokouksen klo 15.00

Liitteet

- Liite 1 Edellisen kokouksen pöytäkirja
- Liite 2 Esitys Koipijärvi
- Liite 3 Esitys Kärkkäinen
- Liite 4 Esitys Lehtinen
- Liite 5 Esitys Lautanen

Pöytäkirja on tarkastettu sähköisesti. Kokoukseen 30.9.2021 osallistuneet verkoston jäsenet ovat tarkastuksen suorittaneet 15.10.2021 alkaen 25.9.2021 klo 16.00 mennessä. Pöytäkirja hyväksyttiin muutoksitta.

Helsinki 26.10.2021

Satu Rantala, puheenjohtaja

Eila Lautanen, sihteeri

Jakelu Metsätalouden koulutuksen kehittämistoimikunnan jäsenet